

УДК 613.95:[373.2+373.3](477)

*ЛАРИСА ПЕЧКА, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра методик та технологій дошкільної освіти, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна
ORCID ID 0000-0002-2591-6627
lara_ppp@ukr.net*

НАСТУПНІСТЬ У РОБОТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УПРОВАДЖЕННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

LARYSA PIECHKA, Candidate of Pedagogical Science, Associate Professor at the Department of Methods and Technologies of Pre-School Education National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine

CONTINUITY IN PRE-EDUCATION AND PRIMARY SCHOOL ESTABLISHMENT IN THE MANAGEMENT OF SUSTAINABLE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION PROCESS

У статті висвітлено проблему наступності в роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи в упровадженні здоров'язбережувальних технологій в освітній процес. Наголошено на сучасних наукових дослідженнях. Обґрунтовано основні поняття: здоров'язбережувальні технології, здоровий спосіб життя, взаємодія, наступність. Визначено види здоров'язбережувальних технологій, спільні форми роботи з дітьми, педагогами, батьками. Підкреслено, що застосування здоров'язбережувальних технологій в освітній процес покликане сформувати в дітей дбайливе ставлення до свого фізичного і психічного здоров'я, найважливіші соціальні навички, що сприятимуть успішній адаптації у суспільстві.

Ключові слова: здоров'язбережувальні технології, наступність, взаємодія заклад дошкільної освіти, початкова школа.

Summary. The article deals with the problem of continuity in the work of a pre-school education institution and a primary school in the introduction of health-saving technologies into the educational process. Emphasis is placed on modern scientific research. The basic concepts of this research are substantiated: health-saving technologies, healthy lifestyle,

interaction, continuity. The types of health technologies, common forms of work with children, teachers, and parents are identified. It is emphasized that the introduction of health-saving technologies in the educational process is aimed at forming a caring attitude towards children in their physical and mental health, the most important social skills that will contribute to successful adaptation in society.

Key words: health-saving technologies, continuity, interaction between preschool education institutions, primary school.

Мета: визначити проблеми впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес у взаємодії ЗДО і початкової школи як найважливішого чинника розвитку особистості.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В останні десятиліття проблема збереження здоров'я людини стала глобальною. Серед основних причин погіршення стану здоров'я молодого покоління можна відмітити епідеміологічні зрушення, несприятливі екологічні, соціально-економічні, політичні та психологічні умови життя, матеріальну скруту, незбалансоване харчування в родині. До того ж на погіршення стану здоров'я, затримку фізичного розвитку впливає недостатня рухова активність дітей, пов'язана передусім із сучасним ма-

лорухливим способом життя їхніх батьків та нерідко низьким руховим навантаженням у закладі дошкільної освіти і початковій школі разом із збільшенням інтенсивності навчально-пізнавальної діяльності. Як наслідок, нераціональний спосіб їхнього подальшого життя, набуті шкідливі звички, невміння контролювати негативні емоції призводять до того, що на час закінчення школи лише у 5–7% випускників стан здоров'я відповідає медичним нормам.

Актуальною проблемою сьогодення стало формування у дітей 6–7-го року життя звички вести здоровий спосіб життя, що забезпечується, у першу чергу, правильно організованим, компетентним і цілеспрямованим освітнім процесом.

Здоров'я є тією вершиною, на яку кожна людина сходить самостійно, тому будь-які прогалини у процесі формування у дитини відповідальності за власне здоров'я чи в пошуку ефективних шляхів його зміцнення можуть привести до втрати здоров'я покоління наших громадян. Освіта визначає коло завдань щодо формування і зміцнення організму підрастаючого покоління. Важливо сформувати в дітей бажання й уміння берегти своє здоров'я протягом життя, цінити здоров'я оточуючих. Тому впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес направ-

лене на формування у дітей дбайливого ставлення до свого фізичного і психічного здоров'я, найважливіших соціальних навичок, що сприятимуть успішній адаптації у суспільстві.

Аналіз досліджень і публікацій.

У законах України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", Державному стандарті початкової освіти, Концептуальних засадах реформування середньої освіти "Нова українська школа" одним з основних завдань визначається збереження та зміцнення фізичного, психічного й соціального здоров'я дитини. У зв'язку з цим умовами цілісного розвитку дитини є використання в навчальних закладах здоров'язберезувальних технологій, які реалізуються комплексно через створення безпечного розвивального середовища, екологічно сприятливого життєвого простору, повноцінного медичного обслуговування, харчування, оптимізації рухового режиму, системного підходу до формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я і мотивації щодо здорового способу життя, дотримання гармонійних, доброзичливих взаємин між педагогом та вихованцями, самими дітьми.

Основні вимоги до збереження і зміцнення здоров'я дітей визначені в Законі України "Про охорону дитинства", Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Національній стратегії розвитку освіти до 2021 року, Указі Президента "Про національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року "Рухова активність – здорова нація", Державній національній програмі "Діти України", програмі виховання і навчання дітей віком від 2 до 7 років "Дитина" тощо.

У контексті нашого дослідження особливого значення набуває дослідження Г. Беленької, А. Богущ, Е. Вільчовського, Н. Гавриш, Л. Гаращенко, Н. Денисенко, О. Кононко, Л. Сварковської, Т. Федорченко, котрі розглядали особливості ціннісного ставлення до здоров'я особливо в період дитинства. Важливими є наукові праці, що розкривають питання залежності стану здоров'я людини не тільки від зовнішніх чинників, а й від власного ставлення до нього (Т. Андрющенко, І. Григоренко, О. Дубогай, О. Козін, М.

Свтушок, І. Кузнецова, Н. Синягіна, А. Цьось та ін.). О. Кононко вважає: "...дитина дошкільного віку має не лише знати про власне здоров'я, а й емоційно ціннісно ставитися до нього, надаючи перевагу позитивним впливам середовища перед шкідливими, руйнівними".

У працях Т. Бойченко, І. Брехмана, О. Дубогай, О. Іванашко, В. Оржеховської, С. Свириденко та ін. значну увагу приділено розгляду проблеми формування здорового способу життя підростаючого покоління. Питанням методичного забезпечення освітнього процесу з формування здоров'я, визначення змісту та обсягу інформації, адресованої дітям 6–7-го року життя, підготовки педагогів щодо заявленої теми присвячено праці Н. Денисенко, Т. Книш, Л. Лохвицької, В. Нестеренко, З. Плохій, С. Юрочкиної та інших.

Вивчення та аналіз науково-педагогічних джерел свідчить про те, що проблема збереження та формування здоров'я дітей і молоді постійно перебувають у центрі уваги науковців, а саме: формування культури здоров'я учасників педагогічного процесу (О. Мельник, Н. Денисенко, О. Аксьонова та ін.); збереження здоров'я, формування здорового способу життя дітей та підлітків (Е. Вільчовський, Г. Власик, І. Петренко та ін.). Питанню формування здорового способу життя засобами фізичної культури приділяли увагу Г. Голобородько, О. Дубогай, С. Свириденко та ін., досліджуючи проблему з позиції вікових особливостей.

Спосіб життя, як відомо, є важливим фактором формування здоров'я. Тому для нас важливими вважаємо дослідження О. Ващенко, С. Овчиннікова, В. Оржеховської, В. Шахненко та інших щодо формування здорового способу життя.

Сучасні провідні теоретики формування здорового способу життя у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії Дж. Найду (*Jannie Naidoo, 2009*) і Дж. Уліз (*Jane Wills, 2016*), намагаючись пояснити феномен здоров'я, посилаються на розповіджену у країні модель здоров'я (автори П. Аглетона (1990), Л. Брукер, С. Роджерс, Э. Халлет (*Liz Brooker, Sue Rogers, Daisy Ellis, Elaine Hallet, 2010*), що охоплює такі складові: фізичну, психічну, ду-

ховну, емоційну, сексуальну, соціальну, екологічну, міжособистісну.

Аналіз досліджень з проблеми реалізації здоров'язберезувальних технологій в освітньому процесі (Л. Антонова, І. Борисова, Ю. Науменко, А. Севрук, Е. Вайнер, Н. Смірнов, В. Сонькін, В. Серіков, Л. Вашлаєва, О. Петров, Т. Паніна та ін.) свідчить про спроби вчених переглянути загальні підходи до формування здоров'язберезувального освітнього середовища, з'ясувати новий зміст, форми, методи реалізації даного завдання в умовах сучасної ситуації в освітній сфері.

Значний науковий доробок щодо питання взаємин між педагогами, батьками, дітьми; наступності в роботі освітніх закладів представлений у науковій педагогічній думці. Зокрема., працях І. Бежа, Б. Гершунського, О. Ковальова, Є. Коротяєвої, А. Мудрик, О. Рудницької, Т. Федорченко простежується загальнотеоретичний підхід до змісту педагогічної взаємодії. Організаційні та психолого-педагогічні умови взаємодії в роботі з дітьми старшого дошкільного віку і початкової школи знаходять своє відображення у дослідженнях: С. Андрійчук, А. Богущ, В. Кузь, І. Рогальської-Яблонської, Д. Струннкової, М. Федорової та інших. Учені звертають увагу на забезпечення реалізації принципів наступності і послідовності у формуванні особистості дітей 6–7-го року життя.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі реформування освіти зміни пріоритетних напрямів стосуються, у першу чергу, закладів дошкільної освіти і початкової школи.

У Базовому компоненті дошкільної освіти, Державному стандарті початкової освіти визначається пріоритетність особистісно орієнтованого, компетентного, діяльнісного, середовищного підходів до розв'язання основних завдань дошкільної та початкової освіти. Обидва документи покликані забезпечити становлення особистості дитини, її фізичний, комунікативний, пізнавальний, соціально-моральний, художньо-естетичний, креативний розвиток, набуття нею практичного досвіду (*Інструктивно-методичні рекомендації, 2018*). Реалії сьогодення спонукають науковців і практичних працівників творчо переосмислювати

зміст, завдання, структуру навчально-виховної роботи з дітьми 6–7-го року життя у взаємодії закладу дошкільної освіти і початкової школи. Забезпечення готовності дитини до наступних змін у її соціальній позиції має стати одним з провідних напрямів роботи педагогів. Проблема наступності стає закономірною на цьому етапі. Наступність двох перших ланок розглядається не тільки узгодженістю програм навчання і виховання, але і перспективністю кожного компонента освіти, що забезпечує ефективний розвиток дітей, тобто цілей, завдань, засобів роботи з ними, форм її організації. Даний віковий період є базовим етапом фізичного, психологічного й соціального становлення дитячої особистості, а тому пріоритетність здоров'язбережувальної діяльності у цьому віці є очевидною.

З метою більш чіткого розуміння сутності означеної проблеми розглянемо окремі поняття, урахувавши їх співвідношення: здоров'язбережувальні технології з термінами наступність, взаємодія здоров'я, здоровий спосіб життя.

За визначенням В. Серікова, технологія у будь-якій сфері – це діяльність, що максимальною мірою відображає об'єктивні закони даної сфери, побудована відповідно до логіки її розвитку і забезпечує найбільшу для даних умов відповідність результату діяльності заздалегідь поставленим цілям. Виходячи з цього, здоров'язбережувальну технологію можна визначити як діяльність, яка вибудовує стосунки між освітою і вихованням, переводить виховання в рамки людинотворчого процесу, спрямованого на збереження і примноження здоров'я дитини (Серіков, 1999).

Сутнісні характеристики поняття *взаємодія* лежать в основі педагогічної взаємодії та дозволяють виділити її особливості – наявність взаємовпливу, взаємодіяльності між суб'єктами педагогічного процесу. Зокрема, О. Марченко виділяє наступні ознаки, які характеризують педагогічну взаємодію: наявність єдиної мети як усвідомлюваного і запланованого результату; чіткий розподіл функціональних обов'язків між учителем і учнями в навчально-педагогічній діяльності; виникнення спілкування (Марчен-

ко, 2013).

У Законі "Про освіту" наголошується, що наступність – одна з необхідних умов освіти, яка повною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок мети, змісту, методів, способів, організаційних форм навчання і виховання з урахуванням вікових особливостей дітей (Закон України "Про освіту", 2017).

Праці Н. Денисенко присвячені здоров'язбережувальній діяльності дітей дошкільного й молодшого шкільного віку. Дослідниця пропонує практичні рекомендації щодо формування в них знань про власне здоров'я і визначає: фізичне здоров'я як гармонійну взаємодію всіх органів та систем, їх динамічну зрівноваженість із середовищем; психічне здоров'я – як внутрішньосистемну основу соціальної поведінки особистості. Пріоритетом для соціально здорових дітей є не стресовий стиль життя; духовне здоров'я – як усвідомлення особистістю свого "Я" – частки природи і суспільства; прояв морально-вольових рис характеру, віра у вищі духовні цінності, відповідальність перед іншими людьми, безкорисливість (Денисенко, 2007).

Упровадження здоров'язбережувальних освітніх технологій пов'язане з використанням технологій забезпечення безпеки життєдіяльності; медико-гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, терапевтичних; соціально-адаптованих; екологічних технологій.

Класифікація існуючих здоров'язбережувальних технологій має також відповідну спрямованість: 1) здоров'язбережувальні – технології, що створюють безпечні умови для різних видів діяльності, які вирішують завдання раціональної організації освітнього процесу; 2) оздоровчі – технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного, психічного, соціального здоров'я дитини.

До технологій збереження, формування та зміцнення фізичного здоров'я дітей 6–7-го року життя можна віднести наступні технології: діяльнісні (руховий ігротренінг, різні види оздоровчих гімнастик – фітбол-гімнастика, стретчинг, елементи східних гімнастик, рухова кінезорефлексотерапія); виховні (формування уявлень у дітей про фізичне здоров'я: образ тіла, розвиток та живлення організму, гігієна

тіла, гігієна праці, загартування організму, рухова активність, здоров'я і хвороба, безпека організму, статева диференціація і ідентифікація); ігрові та театралізовані (пантомімічні етюди, рольове програмування ситуацій, тренінги, казкотерапія; практичне вправлення тощо).

Технології забезпечення оптимального психічного та морального здоров'я дошкільників включають: технології забезпечення інтелектуального та емоційного здоров'я дітей дошкільного віку – використання елементів експресивної психотехніки для дітей, яка базується на особистісно орієнтованому підході до навчання і виховання дітей, методах та засобах психофізичної саморегуляції (аутогенне тренування, тренінги, етюди, психогімнастичні вправи, різні види здоров'язбережувальної терапії тощо); формування початкових уявлень про моральні норми життєдіяльності (ставлення до дорослих людей, їх діяльності, однолітків, до самої себе, гуманне ставлення до навколишнього, культура моральних почуттів і вчинків; стимулювання позитивних інтелектуальних почуттів; залучення дітей до самоаналізу способів діяльності, стимулювання самооцінки; самопізнання і самовиховання в різних видах діяльності).

Технології формування соціального благополуччя у дитини дошкільного віку направлені на створення соціального благополуччя: гармонійного входження в соціум, розвиток комунікативних навичок, пристосування до життя в нових умовах, адекватної поведінки з рідними і незнайомими людьми, налагодження та регулювання групової взаємодії, визначення власного статусу в колективі однолітків, вироблення позицій щодо асоціативних учинків.

Ураховуючи принципи сучасного виховного середовища в освітніх закладах, необхідно продумати й обладнати мобільні центри для реалізації права дитини на вільний вибір виду діяльності, взаємодії з оточуючими. Слід забезпечити максимальний психологічний комфорт для того, щоб вихованці гнучко, варіативно використовували простір, залучаючись до процесу пізнання і засвоєння знань, формування вмій і навичок щодо здорового способу життя: самостійно ініціювали ігри, спостереження,

досліди; включались до проведення самомасажу; організували фізкультурні паузи із застосуванням необхідного приладдя, доходили до певного висновку щодо наслідків оздоровчих завдань. Ураховуючи доступність дидактичного матеріалу, діти будуть мати можливість закріплювати знання про будову і функціонування організму людини. У спортивному куточку, фізкультурній залі необхідно створити умови для активної рухової діяльності: необхідний інвентар, обладнання для спортивних ігор, вправ, драбини для лазіння, м'ячі різної величини, фітбол-м'ячі, масажні килимки та килимки для профілактики плоскостопості тощо. Використання нетрадиційного інвентарю, природного матеріалу (камінців, каштанів, шишок, насіння, зерен) дозволить максимально підвищити рівень здоров'язберезувальної активності, а ігрові методи допоможуть проявити інтерес, виконувати рухи в цікавій, доступній формі.

Одним з найважливіших завдань педагога вважаємо "посередництво" між вихованцем і середовищем з метою максимального використання можливостей середовища і розкриття потенціалу дитини. Створені основні умови проектування середовища сприятимуть формуванню ціннісного ставлення до власного здоров'я, здоров'язберезувальної компетентності вихованців. Вони визначаються чіткою оформленістю предметів. У дітей з'явиться змога, використовуючи атрибути, елементи костюмів, спортивного матеріалу та обладнання (гімнастичних палиць, стрічок, м'ячів, кубиків тощо), інсценувати ситуації, моделювати й розігрувати сценки на тему здоров'я. У невимушеній формі діти закріплюють знання про здоровий спосіб життя.

На фізкультурних майданчиках доцільно раціонально розмістити по всій площині необхідний інвентар. Таким чином, дітям буде зручно користуватись тренажерами в самостійних іграх.

Навчальні аудиторії у школі слід оснащувати всім необхідним матеріалом, обладнанням для реалізації проєктів, проведення факультативів з формування ціннісного ставлення до власного здоров'я. Ініціювання виступів шкільного лялькового

театру на кшталт "Вчимося бути здоровими", влаштування в бібліотеках виставок-концепцій "Здоровий дух – здорове тіло", "Азбука здоров'я" сприятимуть формуванню знань про організацію здорового способу життя. У здоров'язберезувальній діяльності допоможе оптимальний кольоросвітловий дизайн, який налаштовує на створення психологічно-комфортного середовища, розвиває уяву дітей та здатність до творчості.

Роль педагога має важливе значення у формуванні здорового способу життя дітей. Його власний приклад стимулюватиме батьків до активізації у вирішенні проблем ціннісного ставлення до власного здоров'я у 6–7-річному віці. Адже одним з актуальних завдань у практиці роботи закладу дошкільної освіти та початкової школи є забезпечення кваліфікованої допомоги у виробленні навичок збереження, зміцнення й відновлення фізичного, психічного і соціального здоров'я дітей, надання знань про основи здоров'я. Виходячи з цього, доцільно використовувати синергетичний підхід для вирішення означених завдань. Необхідно викликати в дітей прагнення зберігати і зміцнювати своє здоров'я, переконати в тому, що здоров'я значною мірою залежить від способу життя; сформулювати розуміння того, що здоров'я – основна цінність людини. Однак давати поради щодо застосування тих чи інших здоров'язберезувальних або оздоровчо-розвивальних технологій, на думку П. Джуринського, може лише той педагог, котрий має практичний досвід їх застосування, пізнав особливості їхнього впливу. Тому дотримання ним здорового способу життя, засвоєння на практиці найбільш раціональних здоров'язберезувальних технологій є обов'язковою умовою професійної підготовленості до формування у дітей ціннісного ставлення до здоров'я (Джуринський, 2013).

З метою обміну досвідом вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи стосовно впровадження здоров'язберезувальних технологій необхідно передбачити індивідуальні та інтерактивні форми роботи:

- взаємодіювання вчителями та вихователями різних видів організації освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку, уроків у по-

чатковій школі;

- підготовка і проведення спільних педагогічних рад, семінарів-практикумів, засідань "круглих столів", конференцій, консультацій, тематичних виставок тощо з питань здоров'язбереження, зміцнення здоров'я вихованців;

- організація роботи спільних методичних об'єднань, творчих груп вихователів закладів дошкільної освіти і вчителів початкової школи;

- залучення педагогів закладів дошкільної освіти і початкової школи до участі у спільних педагогічних проєктах, розроблення методичних рекомендацій і порад;

- обмін педагогічним досвідом з різних питань щодо реалізації наступності між дошкільною та початковою ланками освіти;

- сприяння самоосвіті педагогів, підвищення їх фахової майстерності.

Інформаційно-просвітницький аспект наступності в роботі закладів дошкільної освіти та початкової школи має бути спрямованим і на батьків.

Для підвищення зацікавленості батьків досліджуваною проблемою корисними стануть дискусії: "Нові часи – нові підходи у збереженні здоров'я дитини", "Шкідливі звички батьків та здоров'я дитини", консультації "Складові здоров'я". Від уміння дитини адаптуватись до нових умов життя, здатності виконувати необхідні соціальні ролі в колективі, спілкуватися з однолітками, налагоджувати безконфліктні стосунки певною мірою залежить її соціальне, психічне здоров'я. Тому батькам важливо звернути увагу на те, як дитина зникає до нового колективу, як поводить себе з однолітками під час спільної діяльності з ними, чи вміє узгоджувати ролі, домовлятися, не конфліктувати.

Інформаційні форми роботи передбачають застосування тематичних папок-пересувок з добром практичних рекомендацій, розміщення матеріалів у щомісячних бюлетенях здоров'я, альбомах, батьківських куточках, "куточках здоров'я", усних журналах, інформаційних стендах, сайтах; підготовку медіа-презентацій за звітний період "Найкращий досвід загартування в родині", "Найактивніші" тощо. Усе це зосереджує батьків на поведінці дітей у комплексі; допомагає про-

явити інтерес до здобутків дитини щодо її ставлення до здоров'я, володіння вміннями, навичками поведінки під час проведення режимних процесів, у побуті, побудові взаємин з однолітками; помічати проблеми й досягнення, з'ясувати невдачі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, установлення зв'язку та творчої співпраці між закладом дошкільної освіти і початковою школою на рівні заходів з дітьми – необхідна умова успішного вирішення завдань наступності в упровадженні в освітній процес здоров'язбережувальних технологій, спрямованих на формування здорового способу життя.

Перспективним є дослідження гендерних відмінностей у процесі формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей, проблеми перепідготовки педагогічних працівників з урахуванням специфіки освітніх закладів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Про освіту. (2017). Закон України. (Відомості Верховної Ради (ВВР), від 05.09.2017, № 2145-VIII).
- Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти. (2018). Додаток до листа МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249.
- Джуринський, П. Б. (2013). *Теоретичні і дометодичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності*. (Дис. д-ра пед. наук). Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Одеса.
- Марченко, О. (2013). Психолого-педагогічні аспекти взаємодії вчителя й учнів у спільній пошуково-пізнавальній діяльності в умовах особистісно-орієнтованого навчання. Взято з <http://www.slideshare.net/alexandermarchenko925/ss-15744300>.
- Сериков, В. В. (1999). *Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем*. Москва : Логос.
- Aggleton, P. (1990). *Health, Society Now*. Routledge, London.
- Brooker, L. (2010). *Practitioner's Experiences of the Early Foundation Stage*. Liz Brooker, Sue Rogers, Daisy Ellis, Elaine Hallet, Guy Roberts-Holmes. Department for education.
- Naidoo, Jane, Wills, Bailliere Tindall. (2009). 3-rd Revised edition.
- Naidoo, J., Wills, J. (2016). *Foundations for Health Promotion (Public Health and Health Promotion Jannie*. Imprint: Elsevier, Published Date: 14th April.
- D. Ushynskoho, Odesa. *Theoretical and methodological principles for the preparation of future physical education teachers for healthcare professional activity*. (Doctor of Pedagogical Sciences). KD Ushynskiy South Ukrainian State Pedagogical University, Odesa).
- Marchenko, O. (2013). *Psychological and pedagogical aspects of teacher-student interaction in joint search-cognitive activity in the context of personality-oriented learning*. Retrieved from <http://www.slideshare.net/alexandermarchenko925/ss-15744300>.
- Serikov, V. V. (1999). *Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем*. Москва : Logos. (Education and personality. Theory and practice of designing pedagogical systems. Moskva : Logos Publishing Corporation).
- Aggleton, P. (1990). *Health, Society Now*. Routledge, London.
- Brooker, L. (2010). *Practitioner's Experiences of the Early Foundation Stage*. Liz Brooker, Sue Rogers, Daisy Ellis, Elaine Hallet, Guy Roberts-Holmes. Department for education.
- Naidoo Jane Wills, Bailliere Tindall. (2009). 3-rd Revised edition.
- Naidoo, J., Wills, J. (2016). *Foundations for Health Promotion (Public Health and Health Promotion Jannie*. Imprint: Elsevier, Published Date: 14th April.

Стаття надійшла 14.04.2020 р.